

Nr 156

Utlåtande i anledning av väckta motioner angående ersättningen till växelstationsföreståndare som entledigats till följd av växelstations automatisering.

(5:e avd.)

I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av fröken *Nordström m. fl.* (I: 86) och den andra inom andra kammaren av fru *Boman m. fl.* (II: 99), har hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte göra framställning om att de av Kungl. Maj:t den 13 juli 1961 utfärdade »Bestämmelser rörande ersättning till växelstationsföreståndare, som entledigats till följd av växelstations automatisering m. m.» ändras så, att rätt till årlig ersättning kommer att föreligga för växelstationsföreståndare, som avgått efter den 1 juli 1959 och som vid avgången uppnått en levnadsålder av 45 men ej 50 år, under den förutsättningen att underskjutande levnadsår under 50 kompenseras av överskjutande anställningsår över 15 enligt den beräkningsgrunden, att ett anställningsår är lika med ett levnadsår.

Beträffande motiveringen för ifrågavarande förslag får utskottet, i den mån redogörelse ej lämnas i det följande, hänvisa till motionen II: 99.

Över förevarande motioner har, efter därom i vederbörlig ordning gjord framställning, utlåtanden avgivits av *telestyrelsen* och *statens pensionsanstalt*.

Telestyrelsen har anfört i huvudsak följande.

De av Kungl. Maj:t den 13 juli 1961 utfärdade bestämmelserna om ersättning till växelstationsföreståndare, som entledigats till följd av växelstations automatisering, har tillkommit som resultat av förhandlingar mellan civildepartementet och växelstationsföreståndarnas riksförbund.

Förutsättningarna för att tillerkänna växelstationsföreståndare, vilken entledigats till följd av stationens automatisering, årlig ersättning äro icke desamma, som föreligga i de fall då de av motionärerna åberopade bestämmelserna om särskilda förmåner för viss övertalig personal vid försvaret varit tillämpliga. Det har vid tillämpningen av sistberörda bestämmelser varit fråga om anställningshavare i statens tjänst, beträffande vilka man haft fullt klara uppgifter rörande bl. a. vederbörandes anställningstid och arbetstid. Sådana uppgifter stå icke alltid till buds, när det gäller växelstationspersonal, och en något större återhållsamhet, när det gäller att bestämma

omfattningen av bestämmelsernas tillämpningsområde, kan därför i och för sig vara påkallad för växelstationsföreståndare än ifråga om åsyftad personal hos försvaret.

De nuvarande bestämmelserna om årlig ersättning åt växelstationsföreståndare vid avgång i samband med automatisering äro förvisso mycket förmånliga för vederbörande och enligt styrelsens mening klart fördelaktigare än de för övertalig personal vid försvaret fastställda. Visserligen har anställningshavare vid försvaret *under vissa omständigheter* kunnat komma i åtnjutande av dylik förmån redan från 45 års levnadsålder, medan växelstationsföreståndare, som ej uppnått 49 års ålder, icke kunnat ifrågakomma till motsvarande förmån, men i andra avseenden ställa bestämmelserna för växelstationsföreståndare dessa i ett avgjort gynnsammare läge än det försvarets personal intagit. Sålunda ha sådana anställningshavare hos försvaret, vilkas anställning varit att betrakta såsom bisyssla, varit undantagna från årlig ersättning — växelstationsföreståndare däremot erhåller regelmässigt sådan ersättning oavsett i vilken omfattning föreståndaren tjänstgjort vid stationen och för övrigt även oavsett om föreståndaren endast en mycket kort tid innehaft föreståndarsyssla (i detta senare fall har dock förutsättningen för årlig förmån varit att vederbörande tidigare varit anställd exempelvis såsom biträde på växelstation i sådan utsträckning att tiden för sådan anställning tillsammans med växelstationsföreståndartiden uppgått till den fastställda minimitiden av 15 — eller åtminstone 14 — år). Årlig förmån har icke heller kunnat ifrågakomma för sådan anställningshavare hos försvaret, vilken utan att förebringa godtagbara skäl vägrat att antaga honom erbjuden annan anställning i statens tjänst eller vilken icke iakttagit vad som skäligen bort ankomma på honom för att erhålla anställning inom eller utanför det statliga området — någon spärregel av detta, eller liknande slag, finnes icke för växelstationsföreståndarna. Sist och icke minst intaga emellertid dessa senare anställningshavare, växelstationsföreståndarna, en särdeles förmånlig ställning därigenom att den årliga ersättning, som tilldelas dem, utgår villkorslöst för den återstående livstiden — för anställningshavare vid försvaret, som tillerkänts årlig ersättning, gäller däremot att rätten till denna ersättning upphör vid tidpunkt infallande tre år efter avgången ur tjänst, bl. a. därest anställningshavaren då innehar en med hänsyn till anställningshavarens utbildning och tidigare arbetsuppgifter lämplig icke-statlig anställning, som är förenad med en arbetstid av normal omfattning och som uppenbarligen icke är av tillfällig natur, eller ock erbjudits dylik anställning men vägrat att antaga erbjudandet.

Det är sålunda avsevärda skiljaktigheter mellan å ena sidan den form, som lösningen av frågan om årlig ersättning erhållit för viss övertalig personal hos försvaret, och sättet att reglera denna fråga för växelstationspersonalen. En värderande jämförelse mellan de båda systemen bör icke rimligen begränsas till att avse en enda komponent i vardera systemet (frågan om från vilken levnadsålder årlig förmån eventuellt kan komma ifråga) utan måste avse de båda systemen *i deras helhet* (och sålunda även innefatta frågan om möjligheterna att — i fall då levnadsåldern icke lägger hinder i vägen — överhuvudtaget erhålla årlig förmån och få behålla den). Det resultat, som man kommer till vid en sådan jämförelse, kan enligt telestyrelsens uppfattning icke tagas till intäkt för en ändring — i den riktning, som motionärerna åsyfta — av de för växelstationsföreståndarna gällande bestämmelserna på förevarande område.

I betraktande av vad ovan anförts anser telestyrelsen anledning *icke* föreligga att beträffande de nu gällande bestämmelserna angående årlig ersättning åt växelstationsföreståndare, som entledigats till följd av stationens automatisering, vidtaga en sådan ändring, att även de föreståndare, vilka vid avgången uppnått en levnadsålder av 45 men icke 50 (49) år, skulle erhålla årlig ersättning.

En dylik sänkning av åldersgränsen skulle för övrigt ingalunda eliminera den i motionerna påtalade stora skillnaden mellan å ena sidan värdet av årlig ersättning, som tillerkännes anställningshavare i nätt och jämnt den åldern att dylik förmån kan utgå, och å andra sidan engångsersättning (»avskedsersättning»), som tilldelas en endast något litet yngre befattningshavare, vilken av åldersskäl icke kan ifrågakomma för årlig förmån. Gränfallen skulle endast flyttas och uppkomma i åldersskiktet 44—45 år i stället för såsom nu vid 48—49 år.

Styrelsen vill slutligen understryka, att de bestämmelser, det här är fråga om, såsom ovan nämnts faststälts av Kungl. Maj:t så sent som för mindre än två år sedan (den 13 juli 1961) och därvid framgått såsom resultatet av förhandlingar mellan civildepartementet och vederbörande personalorganisation.

Det kan då, enligt styrelsens mening, icke vara lämpligt att nu företaga en så vittgående förändring i bestämmelserna, som den motionerna åsyfta.

Telestyrelsen får sålunda för sin del avstyrka bifall till de båda ifrågasvarande motionerna.

Statens pensionsanstalt har anfört följande.

Pensionsanstalten har den 10 januari 1963 avgivit utlåtande i ett med det förevarande likartat ärende rörande pensionsförmåner för f. d. växelstationsföreståndaren E. Margit E. Johanson. Innehållet i den i föreliggande motioner framförda hemställan överensstämmer i sak med pensionsanstaltens därvid framlagda synpunkter, varvid ämbetsverket dock ansett, att jämkningen av grunderna för tilldelandet av årlig ersättning icke borde få retroaktiv verkan. Den i motionerna väckta frågan torde alltså vara under prövning hos Kungl. Maj:t. Motionerna synes fördenskull icke böra föranleda någon riksdagens åtgärd.

Det nyssnämnda, i pensionsanstaltens utlåtande åberopade yttrandet av den 10 januari 1963 hade följande innebörd.

Pensionsanstalten vill fästa uppmärksamheten vid att bestämmelser av likartat slag angående årlig ersättning, t. ex. kungl. brev avseende viss övertalig personal vid försvaret, ge möjlighet för anställningshavare, som uppnått 45—50 levnadsår, att kompensera underskott i levnadsåren med överskott i fråga om anställningsåren eller — med ytterligare villkor — omvänt. I jämförelse med dessa bestämmelser synes nyssnämnda tillämpning vid televerket kunna betecknas som väl restriktiv, även om den väl ansluter sig till det erhållna bemyndigandet. Statens pensionsanstalt vill ifrågasätta, om det icke borde tagas i övervägande att för televerket jämka grunderna för tilldelandet av årlig ersättning så, att den nuvarande regeln för underskottsfall utbyttes mot att brist i det ena villkoret kan kompenseras av överskott i det andra. En sådan jämkning torde emellertid icke böra få retroaktiv verkan.

Genom beslut den 25 oktober 1963 har *Kungl. Maj:t* funnit den av statens pensionsanstalt berörda framställningen i fråga om f. växelstationsföreståndaren Margit Johansons pensionsförmåner ej föranleda någon *Kungl. Maj:ts* åtgärd.

Utskottet. Såvitt utskottet kan finna föreligger inte tillräckliga skäl för uppmjukning av gällande bestämmelser på förevarande område på sätt i motionerna påyrkats. Härutinnan vill utskottet särskilt hänvisa till innehållet i telestyrelsens utlåtande över motionerna, varav bl. a. framgår att bestämmelserna i fråga, vilka utfärdats så nyligen som i juli 1961, tillkommit som resultat av förhandlingar mellan civildepartementet och vederbörande personalorganisation.

På grund av det anförda och under erinran om *Kungl. Maj:ts* i det föregående omnämnda beslut den 25 oktober 1963 får utskottet avstyrka bifall till motionsyrkandet.

Utskottet hemställer,

att motionerna I: 86 och II: 99 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 5 november 1963

På statsutskottets vägnar:

ERNST V. STAXÄNG

Närvarande: se under utlåtandet nr 158.